

جرم‌شناسی کاربردی

مؤلفان

دکتر مهدی مقیم

(عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین)

دکتر محمد علی عامری حبیب آبادی

(عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی)

دکتر ابوالفضل پورمنافه

(عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین)

دانشگاه علوم انتظامی امین

۱۳۹۸

جرم‌شناسی کاربردی

مؤلفان: دکتر مهدی مقیمی، دکتر محمدعلی عامری حبیب‌آبادی،

دکتر ابوالفضل پورمنافی

ناظر علمی: دکتر اکبر وروایی

آماده‌سازی کتاب: مؤسسه فرهنگ و اندیشه ماهیار ایرانیان

چاپ یکم: بهار ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۳۶۰۰۰۰ ریال

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپ و طرح امروز

نشانی: تهران، ابتدای بزرگراه شهید خرازی، خیابان شهید جدی اردبیلی،

دانشگاه علوم انتظامی امین. تلفن: ۴۸۹۳۱۲۹۳

انتشارات دانشگاه
علوم انتظامی امین

حق هرگونه چاپ و انتشار بدون مجوز از ناشر پیگرد قانونی دارد.

سرشناسه: مقیمی، مهدی، ۱۳۶۰-

عنوان و نام پدیدآور: جرم‌شناسی کاربردی/نویسندگان: مهدی مقیمی، محمدعلی عامری حبیب

آبادی، ابوالفضل پورمنافی؛ ناظر علمی اکبر وروایی. ویراستار: فخر، رسولی.

مشخصات نشر: تهران: تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین، انتشارات، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۲۳۲ ص. شابک: ۸-۳۴۳-۳۶۳-۶۰۰-۸. وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: جرم‌شناسی

موضوع: جرم و جنایت -- پیشگیری

موضوع: جرم‌شناسی -- ایران

موضوع: جرم و جنایت -- ایران -- پیشگیری

شناسه افزوده: عامری، محمدعلی، ۱۳۵۲-

شناسه افزوده: دانشگاه علوم انتظامی امین. انتشارات

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ ۷م/ف/۲۶ HV۶۰

رده بندی دیویی: ۳۶۴

شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۹۶۶۳۷

سخن‌ناشر

سرعت شتابان علم و فناوری همراه با گسترش روزافزون آن به‌خصوص علوم و فنون مرتبط با دانش پلیسی و به تبع آن، واگذاری مأموریت‌ها و وظایف جدید به افسران پلیس، ما را بر آن می‌دارد برای همراهی با کاروان رشد و توسعه، با نگاه نوین و عالمانه به این مقوله نگریده و در این رهگذر از اندوخته‌های علمی اندیشمندان و صاحب‌نظران بهره‌مند شویم.

در قرن حاضر که عصر انانای و اصالت دانش می‌باشد، حوزه علوم تخصصی پلیس توانسته است به تناسب نیازهای فراوان بشری و ارتقای توقعات و انتظارات انسانی، گام‌های اساسی برداشته و به پیشرفت‌های زیادی نائل آید. دانشگاه علوم انتظامی امین به‌عنوان تنها مؤسسه آموزش عالی تربیت افسران پلیس در نظام مقدس جمهوری اسلامی و همچنین مرکز ثقل دانش، پژوهش و مهارت در علوم پلیسی با دارا بودن دانشکده‌های تخصصی مربوط، وظیفه آموزش و تربیت افسران متخصص را برعهده دارد.

این دانشگاه علاوه بر بهره‌گیری از دانش موجود در دنیا به تناسب و اقتضای بومی، با استفاده از نظرات حوزه‌های تخصصی پلیس، دست به تدوین و تألیف منابع آموزشی مورد نیاز، خلاهای علمی خود را پوشش می‌دهد. دانشگاه علوم انتظامی امین با تقویت ادبیات و دانش انتظامی، زمینه‌های رشد و توسعه آموزش دانشجویان رشته‌های تخصصی را فراهم کرده است تا پاسخ‌گوی نیازها و انتظارات روزافزون جامعه در حوزه علوم پلیسی باشد. کتابی که پیش روی شما خواننده گرامی قرار دارد، حاصل همین ایده بوده و به دانشجویان عزیز دانشگاه علوم انتظامی امین، همکاران، اندیشمندان و علاقه‌مندان تقدیم می‌شود و انتظار می‌رود که با ارائه نظرات اصلاحی خود معاونت تربیت و آموزش دانشگاه را در راستای ارتقا و بهبود کیفی کتاب یاری کنند.

فهرست

فصل اول: مبانی و کلیات

۱۴	مقدمه
۲۲	مبحث اول: مفهوم جرم‌شناسی و اهداف آن
۲۲	گفتار اول: مفهوم علم جرم‌شناسی
۲۳	گفتار دوم: شاخه‌های علم جرم‌شناسی
۲۳	الف) جرم‌شناسی نظری
۲۳	۱) جرم‌شناسی تخصصی
۲۴	۲) جرم‌شناسی عمومی
۲۴	ب) جرم‌شناسی کاربردی
۲۴	۱- جرم‌شناسی بالینی (در حوزه جرم‌شناسی خرد یا بزهدکاري)
۲۴	۲- جرم‌شناسی پیشگیری (در حوزه جرم‌شناسی کلان یا تبهدکاري)
۲۵	مبحث دوم: مفهوم جرم‌شناسی کاربردی
۲۶	گفتار اول: مفهوم پیشگیری از جرم
۲۷	الف) مفهوم لغوی و اصطلاحی
۲۷	ب) مفهوم موسع و مفهوم مضیق پیشگیری
۲۸	گفتار دوم: طبقه‌بندی تدابیر پیشگیرانه
۲۸	الف) پیشگیری کنشی و واکنشی
۲۸	۱) پیشگیری کنشی
۲۹	۲) پیشگیری واکنشی
۲۹	ب) پیشگیری اجتماعی و وضعی

۲۹	 (۱) پیشگیری اجتماعی
۳۲	 (۲) پیشگیری وضعی
۳۴	 مبحث سوم: کاربرد جرم‌شناسی و نقش پلیس در پیشگیری از جرم
۳۴	 گفتار اول: کاربرد علم جرم‌شناسی
۳۴	 گفتار دوم: نقش پلیس در پیشگیری از جرم
۳۶	 سوالات فصل

فصل دوم: مبانی و گونه‌های پیشگیری اجتماعی

۳۹	 مبحث اول: پیشگیری اجتماعی رشد مدار
۴۳	 گفتار اول: عناصر بر مبنای کودکان و نوجوانان
۴۷	 الف) عوامل محیطی خطرناک برای اطفال
۴۸	 (۱) محیط خانوار
۵۲	 (۲) محیط آموزشی
۵۶	 (۳) محیط همسالان و دوستان
۶۱	 (۴) رسانه‌های جمعی، فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی
۶۵	 گفتار دوم: عوامل حمایتی و پیشگیری زودرس
۶۶	 الف) برنامه‌های خانواده‌محور
۷۰	 ب) برنامه محیط‌های آموزش‌محور
۷۴	 مبحث دوم: پیشگیری اجتماعی جامعه‌مدار
۷۶	 سوالات فصل

فصل سوم: مبانی و فرایند پیشگیری اجتماعی

۷۷	 مقدمه
۷۹	 مبحث اول: مفهوم و هدف پیشگیری وضعی
۷۹	 گفتار اول: مفهوم پیشگیری وضعی
۸۰	 گفتار دوم: هدف پیشگیری وضعی
۸۳	 مبحث دوم: مبانی نظری پیشگیری وضعی
۸۳	 گفتار اول: نقش فرصت (موقعیت) در ارتکاب جرم
۸۶	 گفتار دوم: نظریه الگوی جرم

۸۷	گفتار سوم: نظریه فعالیت های روزمره
۹۳	گفتار چهارم: نظریه انتخاب منطقی
۹۶	مبحث سوم: نظام تحلیلی و فرایند اجرایی پیشگیری وضعی
۹۶	گفتار اول: نظام تحلیلی پیشگیری وضعی
۹۶	الف) جرم به مثابه یک معضل اجتماعی
۹۷	ب) طبقه بندی جرایم
۱۰۰	پ) شناسایی امل معضل
۱۰۳	ت) تحلیل جمع بن کار
۱۰۵	هـ) شناسایی سطح توقع بزه کاران
۱۰۵	۱- جابه جایی بزه کاری
۱۰۹	۲- توزیع جغرافیایی مناس
۱۱۱	۳- سازگاری
۱۱۱	ی) مکان جرم
۱۱۴	۱- اماکن بحرانی
۱۱۷	۲- اماکن جرمزا
۱۱۹	۳- محل های بحرانی
۱۲۱	گفتار دوم: فرایند اجرایی پیشگیری وضعی
۱۲۴	الف) روش ها و نگرش های حل مسئله
۱۲۴	۱- خلاقیت
۱۲۵	۲- مدل سازی
۱۲۵	۳- صورت بندی مسئله معادل
۱۲۵	۴- تغییر مسئله
۱۲۶	۵- انتخاب نمادهای مناسب
۱۲۶	۶- تجزیه به حالت های ساده تر
۱۲۶	۷- کار عقب رونده
۱۲۶	۸- بررسی نقیض
۱۲۶	۹- تعمیم

۱۲۷	۱۰- صعود به ارتفاع
۱۲۸	ب) فرایند حل مسئله
۱۲۹	۱- تشخیص
۱۳۰	۲- تحلیل
۱۳۴	۳- اجرای راهکار
۱۳۵	۴- ارزیابی
۱۳۷	پ) تدابیر و راهکارهای پیشگیری وضعی
۱۳۹	۱- افزایش زحمت (ارتکاب جرم)
۱۴۰	۱- افزایش خطرات جرم
۱۴۱	۳- کاهش منافع حاصل از جرم
۱۴۲	۴- کاهش دامن یک آرمیز
۱۴۳	۵- حذف معاذیر
۱۴۵	سوالات فصل

فصل پنجم: رویه‌ها و تجربیات جرم‌شناسی کاربردی

۱۴۷	مقدمه
۱۴۸	مبحث اول: رویه‌ها و تجربیات پیشگیری اجتماعی
۱۴۸	گفتار اول: ساماندهی و ارائه انواع خدمات مشاوره‌ای و برنامه‌ریزی در راه‌های آموزش مهارت‌های زندگی
۱۵۲	گفتار دوم: پیشگیری از صدور چک پرداخت نشدنی در گذر زمان
۱۵۲	الف) پیشگیری اولیه
۱۵۴	اخذ معرف
۱۵۴	نداشتن سابقه چک برگشتی
۱۵۵	ب) پیشگیری ثانویه
۱۵۶	عدم صدور گواهی نامه عدم پرداخت مکرر
۱۵۷	ج) پیشگیری ثالث
۱۵۷	رفع سوء اثر
۱۵۷	پرداخت کارمزد
۱۵۸	گفتار سوم: آگاهی بخشی به شهروندان توسط دادسرا

گفتار چهارم: پیشگیری از جرم با مشارکت رسانه‌ها	۱۵۸
گفتار پنجم: پیشگیری مشارکتی از جرم (تعامل با بسیج و نهادهای مذهبی)	۱۶۰
مبحث دوم: رویه‌ها و تجربیات پیشگیری وضعی	۱۶۳
گفتار اول: شناسایی مجرمان حرفه‌ای و محله‌های جرم خیز	۱۶۶
گفتار دوم: تشکیل شورای حفاظت و حراست از اموال عمومی	۱۶۷
گفتار سوم: طرح دادستانی برای ارتقاء امنیت اجتماعی	۱۶۷
گفتار چهارم: پیشگیری وضعی در محله‌های جرم خیز کرج	۱۶۸
گفتار پنجم: پیشگیری از جرایم مغل امنیتی	۱۷۰
گفتار ششم: مشارکت دادن و هماهنگ کردن نهادهای شهری برای پیشگیری از جرم	۱۷۰
۱- محیط‌های خلوت	۱۷۱
۲- تاریکی	۱۷۱
۳- بی‌نظمی محیطی	۱۷۱
۴- بی‌توجهی به بافت‌های محلی	۱۷۱
۵- عدم همخوانی معماری جدید با فرهنگ بوم	۱۷۲
۶- فرسودگی محله‌های قدیمی	۱۷۲
۷- محله‌های مسئله‌دار	۱۷۲
۸- فضاهای مستتر	۱۷۳
۹- محیط‌های مختلط	۱۷۴
گفتار هفتم: اقدام دادستان در پیشگیری از جرایم ثبتی	۱۷۷
گفتار هشتم: پیشگیری از سوانح رانندگی	۱۷۹
گفتار نهم: پیشگیری از سرقت خودرو با مشارکت شهروندان	۱۸۲
گفتار دهم: ساماندهی خودروهای دوره‌گرد و پیشگیری از سرقت	۱۸۳
گفتار یازدهم: پیشگیری از سرقت با استفاده از شیشه‌های XDS	۱۸۵
گفتار دوازدهم: پیشگیری از جرم از طریق طراحی فضاهای قابل دفاع	۱۸۶
گفتار سیزدهم: پیشگیری از جرم با کنترل ورودی‌ها و خروجی‌ها	۱۸۸
۱- به‌کارگیری مدیر در اماکن	۱۸۸
۲- محدود کردن دسترسی به اماکن	۱۸۹